

**IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PROJEKTA JONSKO-JADRANSKOG
GASOVODA (IAP)**

I Kvartal 2014. godine (1. januar -31. mart 2014. godine)

Sadržaj

1	Uvod	4
2	IAP.....	4
2.1	Kratak opis	4
2.2	Studija Izvodljivosti IAP.....	5
2.3	Predložena trasa IAP kroz Crnu Goru.....	6
2.4	Predlog Biznis modela izgradnje IAP.....	7
2.5	Međudržavni sporazumi na realizaciji Projekta.....	8
2.6	Aktivnosti DOO „Montenegro Bonus“ Cetinje na realizaciji IAP Projekta	9
3	Master plan gasifikacije Crne Gore.....	9

1 Uvod

Programom rada Vlade Crne Gore za 2014. godinu definisana je obaveza Ministarstva ekonomije da kao nadležni organ kvartalno izvještava Vladu Crne Gore o aktivnostima na realizaciji projekta Jonsko-jadranskog gasovoda (IAP).

Predmetna Izvještaj sadrži pregled aktivnosti koje su do sada preduzete u postupku realizacije Projekta.

2 IAP

2.1 Kratak opis

Projekat Jonsko-jadranskog gasovod (IAP) se odvija pod okriljem Western Balkan Investment Framework (WBIF) (Infrastrukturni projekti za Zapadni Balkan), finansiranog od strane Evropske unije. WBIF obezbjeđuje tehničku pomoć za pripremne radove na odobrenim projektima i to kroz angažovanje tehničkih eksperata. Ukupni cilj WBIF projekata je da podrži napore država u regionu da izgrade i unaprijede transportnu, energetska, socijalnu i infrastrukturu u oblasti životne okoline kroz promociju održivog razvoja na Zapadnom Balkanu i kroz efikasnu i brzu pripremu investicionih projekata.

IAP Projektom je planirano da se gasovodom poveže Fiera (Albanija) sa Splitom (Hrvatska), prolazeći pri tome kroz teritorije Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Predviđeni kapacitet gasovoda je 5 bcm/god, ukupna dužine od 530 km. Izgradnja gasovoda će omogućiti gasifikaciju Albanije i Crne Gore, južne Hrvatske i dijela Bosne i Hercegovine i obezbijediti diversifikovano i pouzdano snabdijevanje prirodnim gasom. Vrlo je važno što će IAP biti dvosmjerni gasovod, tako da linije snabdijevanja može biti i sjever-jug, sa LNG terminala u Hrvatskoj, ili iz nekih drugih izvora.

IAP predstavlja nastavak projekta Trans - jadranskog gasovoda (Trans Adriatic Pipeline (TAP)), gasovoda koji preko Grčke, Albanije, Jadranskog mora, i italijanske oblasti Pulja omogućava transport gasa iz Kaspijskog regiona u Zapadnu Evropu. Projekat TAP je zamišljen da kroz diversifikaciju pravaca snabdijevanja gasom poboljša sigurnost u snabdijevanju Evrope. TAP će otvoriti južni koridor snabdijevanja Evrope gasom i biće otvoren za sve izvore gasa, a ne samo za snabdijevanje gasa iz azerbejdžanskog Shah Deniz gasnog polja. Imajući u vidu zahtjeve koji potiču iz EU direktive za Sigurnost Snabdijevanja iz 2010. godine, TAP će inkorporirati minimim tehničkih uslova koji će omogućiti transport gasa, ne samo iz pravca Kaspijskog mora ka Evropi, već i iz pravca Italije ka Albaniji i Grčkoj. Shah Deniz Konzorcijum, koji ima pravo na proizvodnju gasa iz istoimenog polja u Azerbejdžanu, je u decembru 2013.godine, kao provajdera gasa za Evropu zvanično izabrao TAP AG konzorcijum, kada je i zvanično donešena odluka o ulaganju u TAP gasovod.

Legenda:

Trans – jadranski gasovod (TAP)

Jonsko – jadranski gasovod (IAP)

Energetskom strategijom Crne Gore IAP je propoznat kao vodeća opcija za gasifikaciju. Crna Gora je 2007. godine zajedno sa Albanijom, Hrvatskom i Bosnom i Hercegovinom potpisala Ministarsku deklaraciju o izgradnji IAP-a, i ima veoma aktivnu ulogu u administrativnom tijelu (Međudržavna komisija) koje radi na međudržanoj koordinaciji, i koje je zaduženo da prati realizaciju Projekta.

2.2 Studija Izvodljivosti IAP

U sklopu WBIF (pod oznakom projekta WB5-REG-ENE-03) je u toku izrada Studija izvodljivosti za IAP, vrijednosti 3,5 miliona eura, a izvođač je COWI i IPF Konzorcijum. Studija izvodljivosti sadrži i Startešku procjenu uticaja Projekta na životnu sredinu i društvo, kao i Predlog biznis modela za realizaciju Projekta.

Ciljevi Studije izvodljivosti su bili:

- 1 Analiza infrastrukture i tržišta
- 2 Odabir trase i optimizacija plana
- 3 Analiza tehničkih opcija
- 4 Pravni i regulatorni aspekti
- 5 Procjena troškova
- 6 Finansijska i ekonomska analiza, uključujući

- Finansijska analiza
- Analiza rizika i osjetljivosti
- Socio-ekonomska analiza

7 Institucionalni aranžmani

8 Obuka

U postupku izrade Studije izvodljivosti, u skladu sa Projektnim zadatkom, 13. decembra 2013.godine u Podgorici je održana prezentaciju o Procjeni uticaja na životnu sredinu i društvo za projekat IAP-a za Crnu Goru (ESIA). Prezentaciji su prisustvovali predstavnici državnih organa i organa lokalne samouprave. Takođe, planirano je da se krajem marta 2014. godine organizuje obuka za predstavnike relevantnih državnih institucija na temu: ekonomska analiza Projekta, Cost –Benefit analiza, priprema Studije izvodljivosti za potrebe obezbjeđivanja bankarskih kredita, nabavke i tenderski postupci za realizaciju Projekta.

Očekuje se da će se Studija izvodljivosti biti završena tokom drugog kvartala 2014. godine. Planirano je da se nakon toga u Albaniji, održi sastanak na ministarskom nivou zemalja učesnica na IAP Projektu, na kojem će se usvojiti finalna verzija Studije izvodljivosti.

2.3 Predložena trasa IAP kroz Crnu Goru

Preliminarnom verzijom Studije analizirane su moguće trase budućeg gasovoda. Trase su analizirane sa aspekata ekonomske opravdanosti, optimalnog prečnika gasovoda, mogućnosti potrošnje gasa i obuhvatile su varijantna rješenja za kompletnu trasu od Fiere do Splita. Za potrebe izrade Studije, Crna Gora je prihvatila varijantno rješenje trase IAP koje bi trebalo da bude na relaciji, Anomalsko polje (Ulcinj), Bar, odatle podvodnom dionicom do Luštice, zatim preko Luštice ponovo ispod mora ka Hrvatskoj.

Fotografija: Planirana ruta IAP gasovoda kroz Crnu Goru

2.4 Predlog Biznis modela izgradnje IAP

Upravo sa radom na Studiji izvodljivosti, izvođač Studije je radio i na izradi nacrtu **Predloga Biznis modela izgradnje IAP**. U samoj Studiji izvodljivosti je specificiran projektni zadatak Predloga Biznis modela, koji ima za cilj da napravi isplativ poslovni model cijelog projekta, naročito u dijelu koji se odnosi na privlačenje eksternog finansiranja.

Predviđeni investicioni troškovi izgradnje IAP :

	Albanija	Crna Gora	Hrvatska	Ukupno
Dužina gasovoda (km)	167.7	94.1	249.02	510.79
Broj postrojenja	12	6	16	34
Broj kompresorskih stanica	0	0	1	1
Kapitalni troškovi (1,000€)	168,952.42	118,684.22	329,991.49	617,628.13
gasovod	139,954.47	99,875.33	253,320.36	493,150.16
postrojenja	8,096.00	5,061.50	8,953.00	22,110.50
kompresorska stanica	0	0	32,669.00	32,669.00
sistemi kontrole i nadgledanja	3,000.00	2,000.00	3,000.00	8,000.00
ostali troškovi	17,901.95	11,747.39	32,049.13	61,698.47

Mogući modeli izgradnje IAP koji su uzeti u razmatranje su sledeći:

1. IAP – kao jedinstveni projekat koji bi formirao SPV (Special Purpose Vehicle), za početak sastavljen od država učesnica kao akcionara, a zatim bi SPV obezbijedio finansijsku konstrukciju za realizaciju projekta kroz privlačenje sponzora/investitora Projekta.
2. Posebni separadni IAP sekcije projekti, kroz koji bi se svaka sekcija posmatrala kao poseban projekat (npr. sekcija kroz Crnu Goru), i gdje bi finansiranje bilo zasnovano na svakoj sekciji ponaosob.

Sličan model, formiranje posebnog SPV-ja za IAP, je bio model osnivanja TAP konzorcijuma. TAP konzorcijum će pružiti punu pomoć IAP-u, koja se ogleda u sledećem:

- Omogućavanje sastanaka sa potencijalnim investitorima
- Traženje investitora sa posebnim naglaskom na TAP-IAP saradnju
- Razmjenu know-how razvoja projekta

2.5 Međudržavni sporazumi na realizaciji Projekta

Pored toga što je Vlada Crne Gore – Ministarstvo ekonomije potpisnica Ministarske deklaracije o realiazaciji IAP, Vlada je potpisala i niz drugih deklaracija u cilju realizacije IAP, i to:

- Ministarstvo ekonomije je sa kompanijom TAP AG u maju 2011. godine potpisalo memorandum o razumijevanju i saradnji, kao podršku realizaciji TAP-IAP projekta;
- Crna Gora je sa Albanijom, Hrvatskom i BiH 23. maja 2013. godine u Tirani potpisala Memorandum o razumijevanju za podršku i saradnju u realizaciji Trans-Jadranskog i Jonsko-Jadranskog cjevovoda;
- U decembru 2013. godine je u Bakuu, Azerbejdžan, je potpisan Memorandum o razumijevanju između Azerbejdžana, Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Crne Gore, o saradnji na projektu izgradnje Južnog gasnog koridora u Jugoistočnoj Evropi (TAP i IAP).

2.6 Aktivnosti DOO „Montenegro Bonus“ Cetinje na realizaciji IAP Projekta

Vlada Crne Gore je donijela Odluku o određivanju operatora prenosnog sistema gasa (Sl. list Crne Gore broj 47/13 od 8.10.2013.godine), kojom je ta uloga povjerena državnoj kompaniji DOO „Montenegro Bonus“ Cetinje.

Od 3. do 5. februara 2014. godine DOO „Montenegro Bonus“ je organizovao razgovore sa predstavnicima Plinacra, hrvatskog operatora prenosnog sistema gasa (TSO). Plinacro su predstavljali g. Marin Zovko, Predsjednik Odbora direktora i g. Vladimir Đurović, direktor Službe strateškog razvoja. Organizovani su i razgovori sa g. Boštjanom Napastom, Predsjednikom Upravnog odbora Geoplina, slovenačkog TSO-a. Montenegro Bonus je iskoristio sastanak kao priliku za bolje upoznavanje sa kompanijama koji će u budućnosti biti važan partner u realizaciji kako projekta IAP-a. Razgovorima je prisustvovao i g. Vladan Dubljević, pomoćnik Ministra ekonomije.

U narednom periodu DOO „Montenegro Bonus“ će organizovati sastanak sa predstavnicima albanskog TSO-a cilju daljeg sagledavanja razvoja događaja na realizaciji IAP projekta.

3 Master plan gasifikacije Crne Gore

U okviru 10-og poziva WBIF, Ministarstvo ekonomije je dobilo grant u iznosu od 550.000 € za izradu Studije „Master plan gasifikacije Crne Gore– Prioritetni projektni portfolio u Crnoj Gori ”.

Sveukupni cilj Studije „Master plan gasifikacije Crne Gore– Prioritetni projektni portfolio u Crnoj Gori ” obuhvata sve aspekte (tehnički, finansijski, ekonomski, životne sredine, tržišta, socijalni, itd.),i to:

- Razvoj sveobuhvatnog srednjoročnog Master plana gasifikacije Crne Gore;
- Prioritetni projektni portfolio;
- Razvoj lokalnog znanje i vještina u okviru relevantnih institucija u Crnoj Gori;

Posebni cilj Projekta je pregled postojećih radova sprovedenih od strane Vlade Crne Gore i drugih institucija, uključujući donatorske agencije, industrijska udruženja i privatni sektor, za razvijanje nacionalnog gasnog sektora. Konkretno, Studijom će biti obrađene sledeće cjeline:

- Postojeći nacionalni institucionalni okvir gasnog sektora;

- Potencijal budućeg učešća privatnog sektora;
- Identifikacija i rješavanje ključnih prepreka za povećane nacionalne isporuke gasa;
- Postojeće studije o razvoju tržišta gasa sprovedene od strane Vlade Crne Gore, ECS, EU, Svjetske Banke i drugih, sagledavajući postojeći rad u ovoj oblasti, kao i preporuke i odluke koje su proizišle iz ovih aktivnosti;
- Pregled postojećih tržišnih uslova uključujući postojeća i predviđena sistemska "uska grla" sa razrješavanjem istih u skladu sa projekcijom srednjoročnog snabdijevanja/potražnje gasa, dok procjenu sadašnje i buduće prosječne i najveće količine gasa podrazumijeva uslove koji uzimaju u obzir rast industrijske proizvodnje, energije, transporta, komercijalnog i sektora domaćinstva.
- Postojeći industrijski okvir u vezi sa gasom, energijom i povezanim sektorima koji su ili će biti pod uticajem kreiranja tržišta gasa u Crnoj Gori.

Na osnovu gore navedenog, biće identifikovani ključni institucionalni, pravni i regulatorni, cjenovni, korisnički i tržišni jazovi, a takođe će biti date odgovarajuće preporuke za podršku realizacije neophodne infrastrukture razvoja projekta.

Razvijanje Master plana gasifikacije i Prioritetnog projektnog portfolija za Crnu Goru će Vladi Crne Gore olakšati usmjeravanje aktivnosti za razvoj gasne infrastrukture na tehnički i ekonomski ispravan način.

Projekat je usko povezan sa drugim projektima koji se odvijaju pod okriljem WBIF, posebno Projektom Jadransko-Jonskog gasovoda (IAP) i imaće u vidu studiju tržišta gasa koja je već sprovedena u okviru ovog projekta.

Tim WBIF-a je dostavio nacrt Projektnog zadatka sa detaljima koje treba da sadži Master plan gasifikacije Crne Gore na saglasnost Ministrastvu ekonomije i Evropskoj banci za obnovu i razvoj. Ministarstvo ekonomije je, nakon konsultacija sa Regulatornom agencijom za energetiku i nacionalnim operatorom prenosnog sistema gasa - DOO Montenegro Bonus, dalo saglasnost na Projektni zadatak.

Očekuje se da će Studija „Master plan gasifikacije Crne Gore– Prioritetni projektni portfolio u Crnoj Gori ” biti završena do kraja 2014. godine.